

Sprogstøtte til SOSU-elever 2021

Effekt og erfaringer

23. februar 2022

Sagsnummer
2021-0089966

Dokumentnummer
2021-0089966-2

BAGGRUND

Mange SOSU-elever med dansk som andetsprog har behov for at styrke deres dansksproglige kompetencer, for at de kan gennemføre uddannelsen. Regeringen tildelte ultimo 2020 Københavns Kommune midler fra "Pulje til en særlig indsats for fastholdelse af elever på social- og sundhedsuddannelserne med fokus på sprogstøtte". Det har givet mulighed for at gennemføre en sprogstøtte-indsats gennem 2021.

Dette notat evaluerer erfaringerne fra indsatsen.

Indsatsen har været rettet mod alle SOSU-elever ansat i Københavns Kommune i deres første praktikperioder. Både praktiksteder og eleverne selv har kunnet tilmelde eleverne. Sprogstøtten er tilbudt til 155 elever (80 SOSU-hjælperelever, 72 SOSU-assistentelever og 3 Ny mesterlære-elever) på 42 forskellige praktiksteder.

Eleverne er tilbudt sprogstøtte med undervisere fra et sprogcenter (Studieskolen) 1,5 time pr uge i den tid, de har været i praktik i Københavns Kommune (i praksis har forløbene varieret fra 2 til 30 uger). Sprogstøtten er foregået på elevens praktiksted i grupper på op til 4 elever. Eleverne er blevet sprogscreenet før og efter sprogstøtten.

For at understøtte elevernes sprogudvikling er der også udviklet materiale til sprogstøtte (fx e-læring), workshops for praktikvejledere samt netværk for SOSU-elever med dansk som andetsprog.

Indsatsen har været fulgt af en referencegruppe med deltagere fra SOSU H, Region H, SOF og SUF/HR.

KONKLUSIONER

Screening af eleverne viser, at ca. hver femte SOSU-elev i Københavns Kommune har så store sproglige udfordringer, at de har svært ved at gennemføre deres uddannelse. Udfordringerne ses både på SOSU-hjælper- og SOSU-assistentuddannelsen.

Selvom elever med dansk som andetsprog formelt opfylder adgangsbetingelserne med 02 i dansk, mangler de ofte tilstrækkelige

Center for HR og Kvalitet samt
Uddannelse København
Uddannelse København -
Ledelsessekretariatet
Serridslevvej 2A, 1.
2100 København Ø

EAN-nummer
5798009290519

www.kk.dk

dansksproglige kompetencer til at kunne gennemføre praktikuddannelsen. De primære udfordringer er udtale, utilstrækkeligt fagligt ordforråd og dokumentation. Det betyder, at mange elever oplever konflikter ift borgere, der ikke forstår, hvad de siger. Eleverne kan også misforstå instruktioner og derved komme til at begå fejl. Samtidig kan eleverne mangle sprog til at udtrykke deres faglige refleksioner. Dansksproglige kompetencer er derfor både en forudsætning for og en integreret del af SOSU-faglighed.

Praktikstederne oplever, at de skal bruge ekstra tid på at vejlede elever med dansk som andetsprog.

Sprogstøtten har fungeret på 42 forskellige praktiksteder i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og Socialforvaltningen. Det peger på, at den model for sprogstøtte, der er udviklet i indsatsen, er velfungerende og robust og kan fungere i praksis i mange organisatoriske kontekster.

Hovedparten af eleverne har opnået sproglig progression gennem indsatsen. Antallet af elever, der har opnået progression, varierer fra 86% til 100% i forskellige sproglige discipliner. Særligt væsentligt er det, at eleverne har opnået progression på de områder, der er centrale for, at eleverne kan gennemføre praktikken (udtale og fagligt ordforråd (mundtligt og skriftligt)).

Indsatsen har bidraget til at fastholde elever. Frafaldet er meget begrænset. Kun 4 elever er opsagt på grund af sprog.

Evalueringen peger på, at det har stor effekt at tilbyde systematisk sprogstøtte. Det har været virksomt fordi

- undervisningen er foregået på små hold (med 1-4 elever), så det har været muligt at fokusere på det, den enkelte elev har særligt behov for at træne.
- sprogstøtten er afholdt på elevernes praktiksted. Derved er elevernes fravær på grund af sprogstøtte minimeret. Det understøtter elevernes muligheder for at bestå de faglige mål i praktikken og undgå frafald.

Det store antal elever med dansk som andetsprog peger på, at der er behov for løbende sprogstøtte i praktikken. Desuden peger erfaringerne fra projektet på, at den udviklede model med intensiv, individuel tilrettet sprogstøtte i praktikken, er virksom.

AKTIVITETER I INDSATSEN

SOSU-eleverne kommer fra mange dele af Verden og har mange forskellige sproglige og kulturelle baggrunde. Der er især en stor koncentration af SOSU-elever fra det sydlige Asien, ligesom en væsentlig gruppe kommer fra Østeuropa. Eleverne er altovervejende kommet til Danmark som voksne.

Indsatsen har bestået af 4 typer af aktiviteter:

- Sprogstøtte og sprogscreening
- E-læringsmateriale
- Kompetenceudvikling for praktikvejledere
- Netværk for elever med dansk som andetsprog

Sprogstøtte: Sprogstøtten har omfattet elever, der er ansat efter 1./1. -2020. En mindre gruppe elever har selv tilmeldt sig til sprogstøtte. Hovedparten er tilmeldt af deres praktiksteder. De tilmeldte elever er blevet sprogscreenet før indsatsen, for at udpege, de områder, der er særligt behov for at arbejde med. Elevernes praktikvejledere er inviteret til at have dialog med underviserne undervejs om elevens sprogudvikling.

Projektet er gennemført i en tid præget af covid, hvilket har fordret stor fleksibilitet fra sprogcentret ift at omlægge sprogstøtten virtuelt, når restriktionerne har gjort det nødvendigt.

E-læring: Projektet har også givet mulighed for at udvikle forskelligt e-læringsmateriale om sprogstøtte. Med e-læring kan elever og vejledere arbejde med sprogstøtte, når det er aktuelt for dem.

Det drejer sig om:

- **Sprogstøtte**, med hjælp til SOSU-fagligt ordforråd
- **Praktikmål SSH-uddannelsen** (hjælp til at forstå den sproglige betydning af praktikmålene)
- **Praktikmål SSA-uddannelsen** (hjælp til at forstå den sproglige betydning af praktikmålene)
- **Udtale** (med fokus på SOSU-fagligt ordforråd)
- **Faste udtryk** (hyppige udtryk, der bruges i fag- og hverdags-sprog fx 'op ad bakke' eller 'at have fingeren på pulsen').

Kompetenceudvikling for praktikvejledere: Projektet har muliggjort en målrettet indsats ift elevernes praktikvejledere.

Det er sket via:

- Udvikling af e-læringsprogram, med virksomme greb til at vejlede elever med dansk som andetsprog
- Præsentation af gode greb på kurser for praktikvejledere
- Målrettede lokale workshops for praktikvejledere på praktikstederne, med fokus på vejledning af deres elever

Da det ofte tager ekstra tid at vejlede elever med dansk som andetsprog, har praktikstederne fået midler til delvis kompensation for de ekstra vejledningsopgaver.

Nogle praktikvejledere med dansk som andetsprog oplever selv sproglige udfordringer, når de skal vejlede elever med dansk som andetsprog. Derfor har projektet også afprøvet et tilbud om sprogstøtte til praktikvejledere, der selv har dansk som andetsprog.

Netværk: Grupper af elever, der modtager sprogstøtte, har deltaget i netværk. Netværksmøderne har haft fokus på

- Egen rolle i at lære sprog i praktikken
- Metoder til at præsentere egne talenter og ressourcer i praktikken
- Dansk måltidskultur

Netværksmøderne er evalueret positivt og har givet eleverne mulighed for at opleve hinandens progression og talenter.

Derudover er elever, som deltager i sprogstøtte, inviteret til en fælles netværksdag (Sprogfestival). Målet har været at anerkende elevernes store indsats, hvor de på samme tid skal tilegne sig de faglige mål, lære at fungere i en dansk arbejdspladskultur og lære sprog. Arrangementet rummede:

- Elevernes erfaringer med sprogstøtte
- Introduktion til dansk fællessangs-kultur
- Introduktion til dansk arbejdspladskultur på praktikstederne.

I tilknytning til sprogfestivalen er udarbejdet en samling samtalekort om dansk arbejdspladskultur. Mange uformelle spilleregler er selvfølgelig for erfarne medarbejdere, men usynlige og svære at afkode for elever, som har en anden kulturel baggrund end dansk (fx fordeling af uformelle arbejdsopgaver og møde-kultur). Materialet kan hjælpe praktikstederne til at blive tydeligere på de uformelle forventninger og formidle dem til eleverne. Det kan skabe bedre forudsætninger for fastholdelse i praktikken, fordi det kan mindske misforståelser og uenigheder.

ERFARINGER

Sprogscreeningen af de 155 elever peger på, at optagelseskriterierne med karakteren 02 i dansk ikke sikrer eleverne tilstrækkelige sproglige kompetencer til at kunne opnå SOSU-uddannelsernes praktikmål.

De har et rimeligt hverdagssprog, og kan tale om velkendte temaer, Men de er udfordrede på fagsprog, ordforråd og udtale.

Hovedparten af eleverne vil vældig gerne blive bedre til dansk, men mangler strategier og metoder til det. Fx bruger de, det ordforråd de har i forvejen, men mangler støtte til at lære nyt.

Det betyder, at aktiviteter, som har fokus på hverdagssprog (fx at tale med frivillige), som kan være meget udbytterige når man lige er begyndt at lære dansk, ikke er tilstrækkelige til at opbygge de sproglige kompetencer, det kræves for at gennemføre en SOSU-uddannelse. I samtaler med frivillige trænere eleverne det sprog, de kan i forvejen og lærer ikke det nye, de har brug for. Derfor forudsætter sprogudvikling, at eleverne møder undervisere i dansk som andet-sprog og vejledere som har kendskab til sprogudvikling i vejledning

Effekten af indsatsen er vurderet ift elevernes progression og ift fastholdelse af eleverne. Progressionen ses som et resultat af de samlede aktiviteter i indsatsen.

PROGRESSION

Antal sprogstøtte-timer afhænger af praktikperiodens varighed for den enkelte elev. Inden for projektets rammer har det varieret fra 2 uger til 30 uger (med et gennemsnit på 16 uger). Sprogstøtten har været tilrettelagt ud fra deltagerens konkrete behov, og bygger altså ikke på et fælles standard-pensum. Enkelte elever har haft behov for individuel undervisning, fordi de har været særlig udfordrede.

Eleverne oplever, at de er blevet bedre til fagsprog, udtale og dokumentation. Eleverne er blevet sprogscreenet igen efter indsatsen, for at vurdere deres progression. Studieskolen har opgjort elevernes progression således:

Samlet progressionsopgørelse i %-vis andel for ALLE SOSU-elever (både SSH og SSA) i Projekt Sprogstøtte 2021 som har fuldført start- og slutscreening	MUNDTLIGT					SKRIFTLIGT					
	Kort resumé	Går kommunikationen igennem?	Grammatik	Ordforråd	Udtale	Er opgaverne besvaret fyldestgørende?	Er genrevalg og sprogbrug passende?	Går kommunikationen igennem?	Ordforråd	Grammatik	Rettskrivning
Ikke fokuspunkt	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
Ikke målbart	0%	0%	0%	0%	0%	4%	4%	4%	4%	4%	4%
Ingen progression	8%	13%	17%	3%	11%	11%	7%	14%	0%	23%	32%
Lille progression	58%	45%	45%	30%	27%	44%	37%	45%	31%	54%	39%
Mellem progression	20%	31%	31%	39%	35%	23%	31%	27%	46%	14%	10%
Stor progression	13%	10%	7%	28%	27%	18%	21%	8%	18%	6%	14%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Det har været muligt at slutscreene 71 af eleverne. Fra 86-100% af eleverne har opnået progression gennem indsatsen.

Ordforråd og udtale er de områder, der volder eleverne størst udfordringer ift at kunne gennemføre praktikken. Her har ca. 2/3 af eleverne opnået en mellem eller stor progression. Den resterende 1/3 har haft en lille progression. Ingen og lille progression omfatter også elever, som i forvejen er dygtige til disse områder.

Ifølge mundtlig grammatik har ca. 40% haft en mellem eller stor progression. Skriftligt ses størst progression i disciplinerne ordforråd og passende genrevalg og sprogbrug. Her har hhv. 2/3 og halvdelen opnået en mellem eller stor progression. Grammatik og rettskrivning er de to områder, hvor eleverne oplever mindst progression, men de områder har ikke haft særligt fokus i sprogstøtten, fordi de har begrænset betydning for, om eleverne kan gennemføre deres praktik.

FASTHOLDELSE

Langt størstedelen af eleverne har været glade for at få tilbudt sprogstøtte. Udover 4 elever, der er opsagt, er 34 elever faldet fra sprogstøtten undervejs. Begrundelserne er barsel, orlov, langtidssygdom mv, samt at eleven er flyttet til andre kommuner og har opsagt sin elev-stilling.

Der findes ikke specifikke tal for frafald blandt elever med sproglige udfordringer, men nationale undersøgelser (f.eks. i forbindelse med "Taskforcen: Veje til flere hænder", juni 2020) peger på, at svage dansk-sproglige kompetencer udgør en væsentlig udfordring for at fastholde elever. Derfor må et frafald på 4 elever på grund af sproglige udfordringer ses som meget lavt.

Kun enkelte elever har været skeptiske ift at deltage i sprogstøtte. Det kan skyldes, at sprogstøtten har været italesat med fokus på, at man altid kan blive endnu bedre til dansk sprog. Deltagelse i aktiviteterne har været italesat som spændende tilbud- ikke som en stigmatiserende udpegning.

PRAKTIKVEJLEDERNE

Indsatsen har vist, at praktikvejlederne er dygtige til at identificere de elever, der kan have gavn af sprogstøtte, og der er stigende opmærksomhed på en hurtig indsats ift at igangsætte sprogstøtte.

Tilbagemeldingerne fra praktikvejlederne er, at de mangler redskaber til at vejlede elever med dansk som andetsprog. De har generel pædagogiske kompetencer, men har ikke tilstrækkelig viden om, hvordan man støtter elevernes sprogudvikling. Praktikvejlederne lærer den enkelte elev at kende, og 'reparerer' i stedet for at hjælpe eleven med at udvikle sproget.

I Bilag 1 har vi samlet anbefalinger til gode greb, som projektet har af-dækket, kan være virksomme i vejledning af elever med dansk som andetsprog.

PERSPEKTIVER

Udvikling af dansksproglige kompetencer er tidskrævende. Der er behov for at sprogstøtte i den form, som er afprøvet i denne indsats, allerede starter i elevernes grundforløb.

SOSU-eleverne har behov for kontinuerlig sprogtræning i hele deres uddannelsesforløb – mest intensivt i den første praktikperiode, men også med opfølgning senere. Det vil være optimalt, hvis samme tilbud om sprogstøtten kan fortsætte, også når eleverne er i skole og i hospitals- og psykiatripraktik.

På den baggrund er der behov for at drøfte, hvordan de forskellige aktører omkring elevernes forløb, bedst kan samarbejde om at sikre en kontinuerlig sprogudvikling.

Udfordringen med dansk som andetsprog må forventes at få stigende betydning på grund af den 5-årige lærepladsaftale om uddannelserne til social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent indgået i juni 2021. Aftalen lægger op til, at der skal gøres en ekstraordinær indsats for at tilbyde en læreplads til alle kvalificerede elever på SOSU-assistentuddannelsen. Det kan komme til at indebære, at kommunerne skal indgå uddannelsesaftale med ansøgere, som formelt opfylder kravene om 02 i dansk, selvom de i praksis har store vanskeligheder med at opfylde praktikmålene på SOSU-assistentuddannelsen.

Indsatsens effekt ift progression og fastholdelse peger på, at sprogstøtte kan have et stort potentiale ift at uddanne kommende medarbejdere til SOSU-området, og at den udviklede model for sprogstøtte er nødvendig og virksom.

Center for HR og Kvalitet samt Uddannelse København

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

Hvordan bliver jeg endnu bedre til dansk?

Spørgsmål	Enig	Uenig	Vores aftale
Jeg vil gerne rettes, når jeg siger noget forkert på dansk			
Jeg vil gerne skrive nye ord ned i en notesbog			
Jeg vil gerne have nogle sætninger, jeg kan bruge, når jeg skal ind til en borger			
Jeg vil gerne høre og bruge mere fagsprog i dagligdagen			
Jeg vil gerne vide, hvad jeg kan tale med en borger om			
Jeg vil gerne have eksempler på undrende spørgsmål			
Jeg vil gerne have eksempler på, hvad jeg skal skrive, når jeg dokumenterer			
Jeg vil gerne have eksempler på, hvad jeg kan tale med kolleger om i pausen			
Jeg vil gerne have, at du spørger mig, når du ikke forstår hvad jeg siger.			
Jeg vil gerne vide, hvad et møde handler om, før det starter			
Andet			

- Hvornår har din praktikvejleder hjulpet dig med at blive bedre til dansk?